

Skupinová výuka, kooperativní výuka

Mgr. Zuzana Šalamounová, Ph.D.
Ústav pedagogických věd FF MU
JS 2021

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

- Výuková situace:

<https://www.youtube.com/watch?v=gj6djHJTods&list=PLbb8j-uXWuKrn1re1WPhZCqYHkm37Ueyv>

■ Výuková situace:

Žáci dostali seznam anglických sloves a měli je společně přeložit.

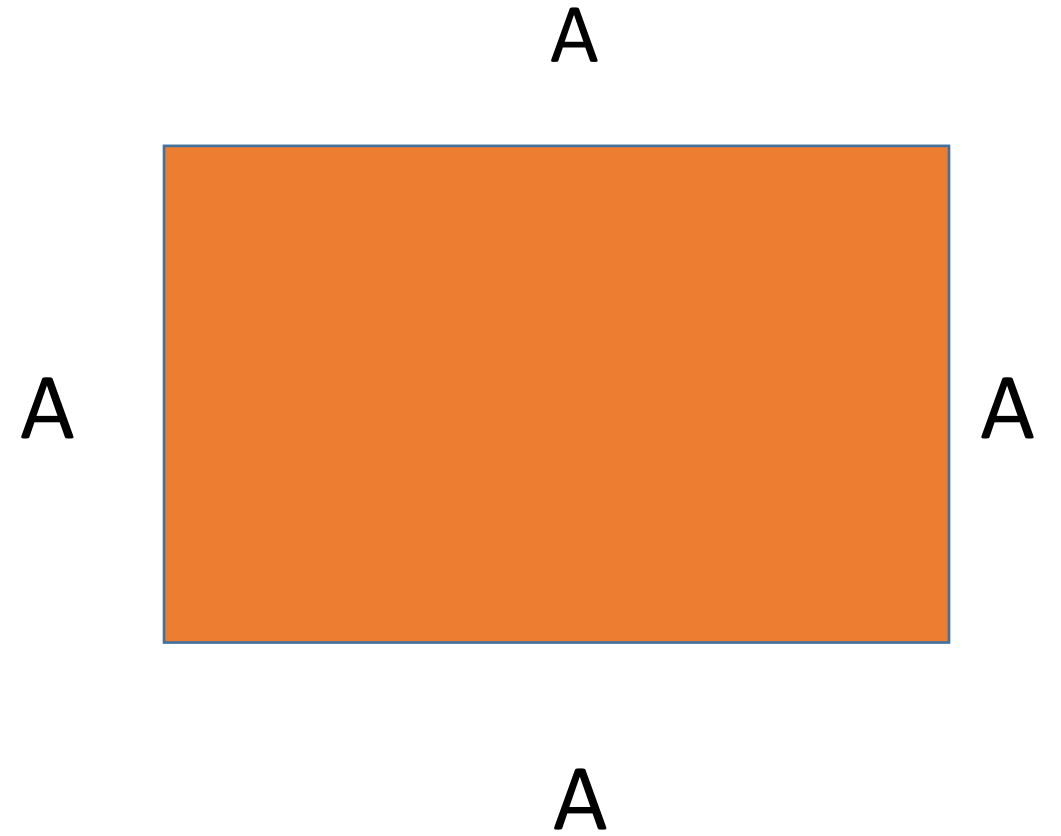
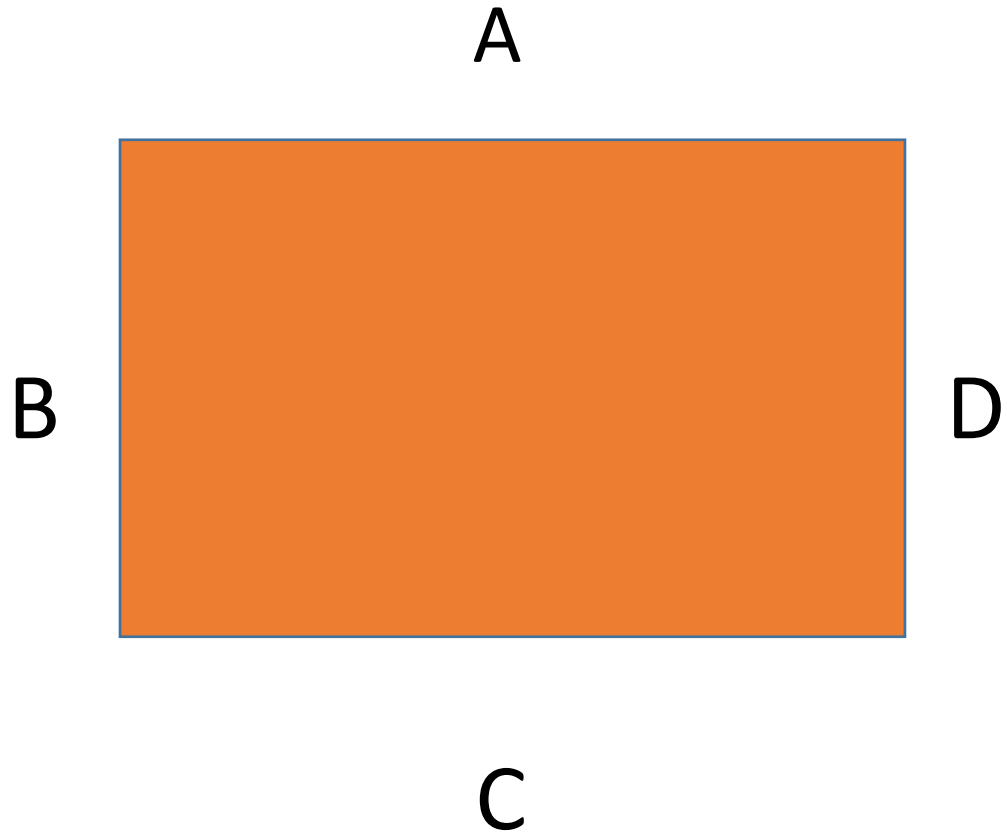
Mezi žáky nenastala diskuse. Proč?

Úkol č. 1

Porovnejte, jak žáci vzájemně ne/spolupracují.

Zhodnoťte, co vrstevnickou spoluprací ovlivnilo.

Co není skupinová výuka

Kritéria pro výběr úkolu

- Skupinová učební činnost přinese lepší výsledky než jiná organizace
- V základu úkolu lze nalézt možnost individuálního pohledu na věc
- ?

Předpoklady produktivního kolaborativního učení – kognitivní oblast

- Uzavřené zadání problému (diskutuje se o řešení)

23) Koledy z encyklopedie

Zpíváte si doma koledy? A tyhle znáte?

PĚSTOVALI PŘEŽVÝKAVCE KARPAŤANÉ (5)
VYRAZÍME VE SKUPINĚ (5) DO MĚSTA V IZRAELI
TOUŽÍC, BY ZALOMIL (2)
DRŽÍME PRO VÁS DENNÍ TISK (4)
VELKORYSÝ SOUMRAK ROZHOSTIL SE (1)
PŘIŠEL NA SVĚT UKŘIŽOVANÝ MUŽ (2)

- Kognitivně náročné otevřené zadání (diskutuje se o různých řešeních)

Odhadněte na základě vodítek v textu, co se v příběhu stalo či stane.

Žákovské kolaborativní učení

- Kognitivní oblast:
  - regulace úkolu (nastavení cílů, řešení nejednoznačností, ...)
  - konstruování vědění (řešení daného problému)
- Sociální oblast:
  - participace (ochota spolupracovat, snaha sdílet)
  - zaujetí perspektivy (zvažování perspektiv ostatních)
  - sociální regulace (sebehodnocení)

Rozvojový úkol

- 1) Najděte v textu, kde žáci společně konstruují poznatky (společně naplňují čtenářský cíl).
- 2) Najděte v textu, kde se objevují příležitosti k sociálnímu rozvoji.
- 3) V čem by podle vás byla komunikace jiná, kdyby byla řízena učitelem?

Skupinové vs. kooperativní vyučování

- Rozdělení žáků do menších skupin
- Společná práce na úkolu
- Rozdělení žáků do menších skupin
- Společná práce na úkolu
- Pozitivní vzájemná závislost
- Osobní odpovědnost
- Formování skupinových dovedností
- Reflexe skupinové činnosti

Cíle kooperativní výuky

- Kognitivní
- Afektivní

- K procesu (pozorovat a uvědomit si, jak pozorování probíhá)
- K produktu (formulovat stanovisko)

Úkol č. 2

- *Sledujte ukázkou z vyučovací hodiny a zkuste na ní identifikovat parametry kooperativního vyučování. Každý ve skupině si vybere, za který znak bude zodpovídat.*

Skupinové vs. kooperativní vyučování

- ~~Rozdělení žáků do menších skupin~~
- ~~Společná práce na úkolu~~
- Pozitivní vzájemná závislost
- Osobní odpovědnost
- Formování skupinových dovedností
- Reflexe skupinové činnosti

Proč?

Skupinové vyučování

- *4. ročník gymnázia*
- http://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/9679/virtualni-hospitace-dejepis-uvod-do-tematu-soa.html/#video_hospitace
- Kapitola 1 a kapitola 2 – celé
- Kapitola 5 – vybrat pouze 2, a to od 2.40 min
- Kapitola 6 – reflexe prezentace od 2.00 min do 5.00 min

Hodnocení kooperativní výuky

- Konečný produkt je hodnocen učitelem či jinou skupinou
- Skupina hodnotí celoskupinové procesy
- Jednotlivci hodnotí sami sebe v kontextu skupiny
- Členové skupiny se hodnotí navzájem
- Těžiště hodnocení je na skupině
- Důležité je vědět, co a proč je hodnoceno

Možné role v kooperativní výuce

- Role podle závazku k úkolu
- Role v závislosti na části úkolu
- E. de Bono: myslitelské klobouky
- SCIO: hledač slov, autor, vypravěč, ...
- Podle vaší fantazie

Příklady metod

- Diskuse (interpretace textu)
- Řešení problému (nedostatek parkovacích míst v Brně)
- Hry s rolemi (E. de Bono, klobouky)
- Práce na produktu (produktivní činnosti)

Předpoklady produktivního kolaborativního učení – rozdělení žáků do skupin

- Dostupné
- Náhodné
- Plánované (kognitivní hledisko – gradování; sociální hledisko – posílení participace všech žáků, využití sociometrie)

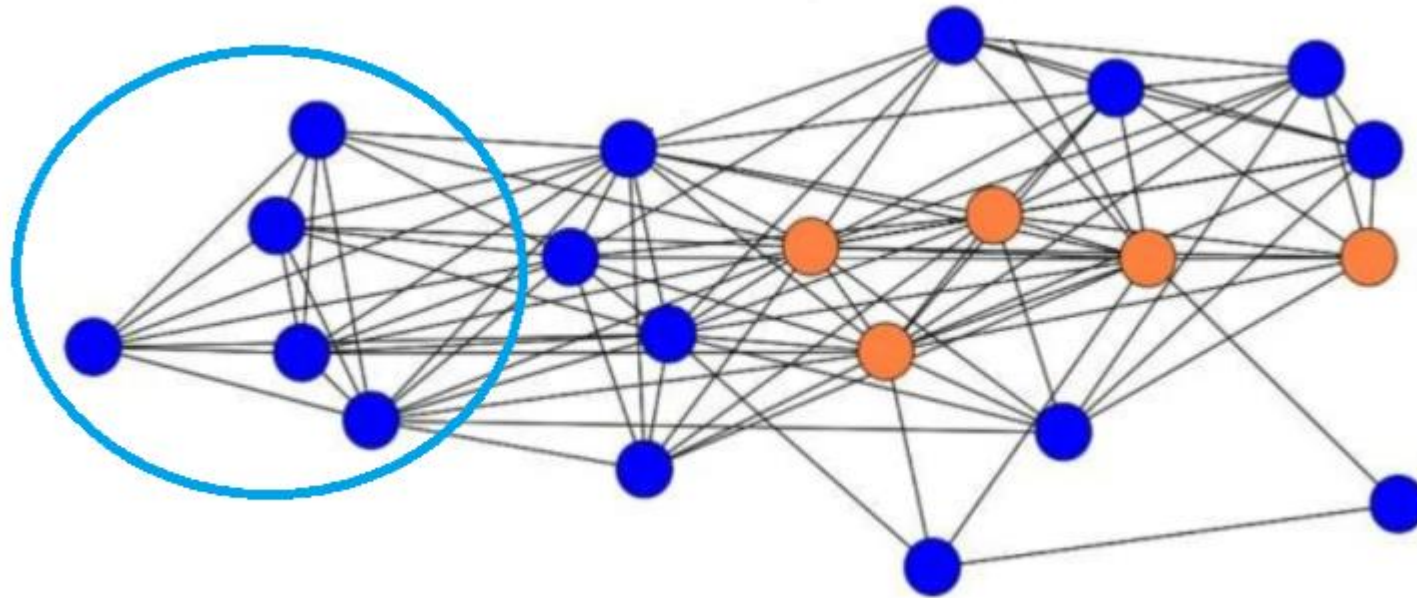
Předpoklady produktivního kolaborativního učení – rozdělení žáků do skupin

- Dostupné
- Náhodné
- Plánované (kognitivní hledisko – gradování; sociální hledisko – posílení participace všech žáků)

Jaké výhody a nevýhody přinášejí podle vás jednotlivé způsoby sestavování skupin?

Předpoklady produktivního kolaborativního učení – sociální oblast

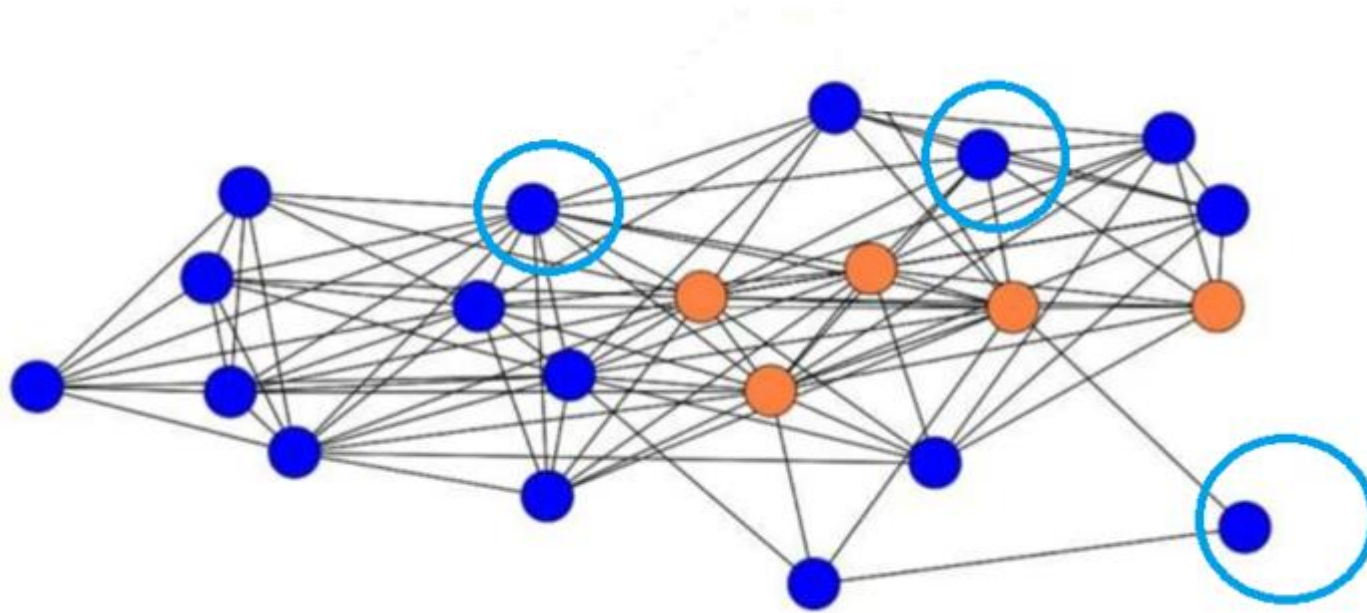
- Silné přátelské vazby mohou vést ke komunikaci s jiným obsahem

Obr. 1: Předpoklady učení I

Předpoklady produktivního kolaborativního učení – sociální oblast

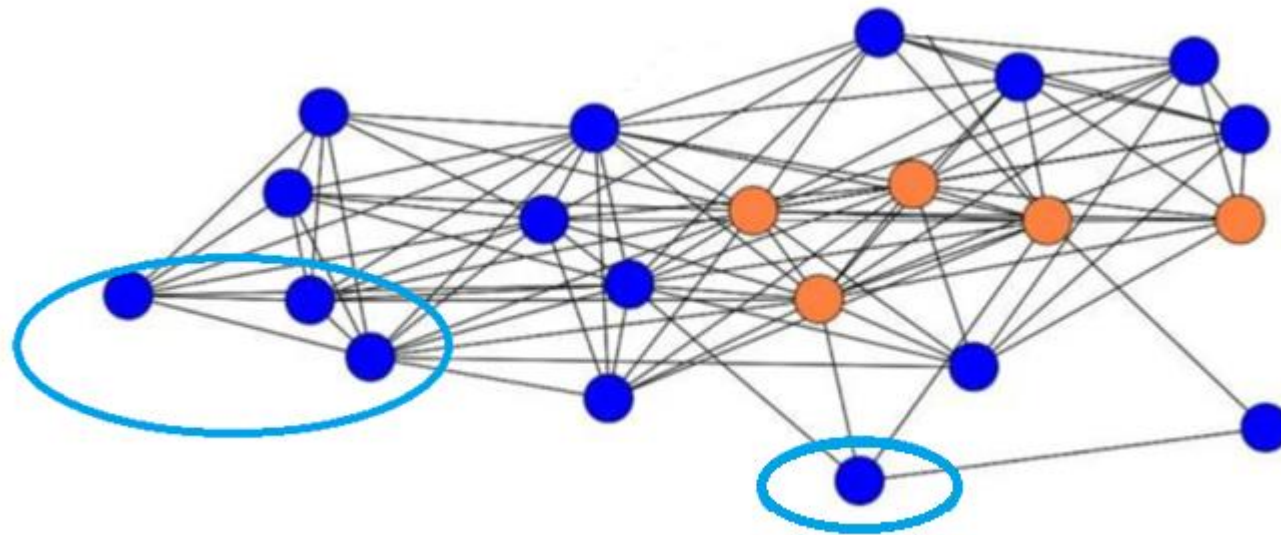
- Absence vazeb vede k tomu, že mezi žáky není prostředí důvěry

Obr. 2: Předpoklady učení II

Předpoklady produktivního kolaborativního učení – sociální oblast

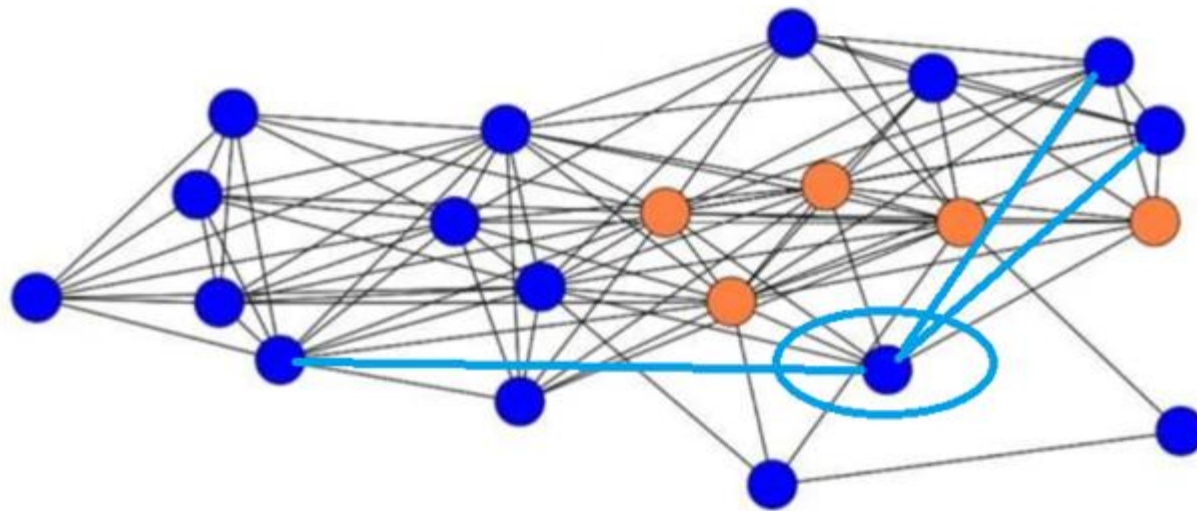
- Skupina se silnými vazbami s jedním žákem bez těchto vazeb – omezení participačního prostoru

Obr. 3: Předpoklady učení III

Jak využít kolaborativní učení pro posílení participace tichých žáků?

- Možnost konstruovat vědění v bezpečném prostředí (na základě sociometrických dat)

Obr. 4: Předpoklady učení IV

Proč?

- Sociální povaha učení
- Efektivita vrstevnického učení (přirozené vyjadřování)
- Rozvoj kompetencí
- Angažovanost při učení
- Přítomnost učitele tam, kde je potřeba
- Komunikace s těmi, které bychom si nevybrali (Marx, Furher & Hartig, 2000)

Cíle

- Rozumím tomu, jak se odlišují skupinová a kooperativní výuka.
- Umím vyjmenovat prvky kooperativního vyučování a dokážu je identifikovat na příkladu v reálné výuce.
- Dokážu vysvětlit, proč je vhodné zařazovat skupinovou a kooperativní výuku do instrumentáře učitele.
- Dokážu v rámci předmětu podle mé aprobace určit téma a cíle, které by bylo vhodné realizovat prostřednictvím kooperativní výuky (1 téma a 2 až 4 cíle).

Zdroje

- Avry, S. – G. Molinari – M. Bétrancourt – Ch. Guillaume. „Sharing Emotions Contributes to Regulating Collaborative Intentions in Group Problem-Solving“. *Frontiers in Psychology*. 2020a, 10.3389/fpsyg.2020.01160.
- Avry, S. – G. Chanel – M. Bétrancourt – G. Molinari. „Achievement appraisals, emotions and socio-cognitive processes: how they interplay in collaborative problem-solving?“ *Comput. Hum. Behav.* 107:106267. doi: 10.1016/J.CHB.2020.106267, 2020.
- Kasíková, H. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 2016.
- Sitná, D. *Metody aktivního vyučování. Spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál, 2009.
- Marx, A. – U. Furher – T. Hartig. „Effects of classroom seating arrangements on children's question-asking“. *Learning Environment Research*. 2000, vol. 2, s. 249–263.
- Obr. 1–4: Předpoklady učení. Zpracovala autorka.

Tento výukový materiál, **Skupinová výuka, kooperativní výuka**, jehož autorkou je Mgr. et Mgr. Zuzana Šalamounová, Ph.D., který je dostupný z: **Databáze výstupů projektů OP VVV**, (<https://databaze.opvvv.msmt.cz>), lze užít v souladu s licenčními podmínkami **Creative Commons BY-SA 4.0 International** (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>)